

สารนิพนธ์เรื่อง	การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบ
คำสำคัญ	ภาษีสรรพสามิต, ยาสูบ
นักศึกษา	นายพรชัย รอดเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ดร.ชาญวิทย์ สุวรรณะบุญย์
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ
พ.ศ.	2559

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศต่างๆทั่วโลกให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้นกับปัญหา การควบคุมการบริโภคยาสูบ ทั้งนี้เนื่องจากยาสูบเป็นสาเหตุของปัญหาสุขภาพที่ร้ายแรงมากมายที่สามารถป้องกันได้ ซึ่งจากรายงานขององค์การอนามัยโลก พบว่ามีผู้เสียชีวิตเนื่องจากการบริโภคยาสูบหรือการได้รับควันบุหรี่ถึง 5 ล้านคนต่อปี และคาดการณ์ไว้ว่าหากประเทศต่างๆไม่ได้ร่วมมือกันอย่างจริงจังในการป้องกันและควบคุมการบริโภคยาสูบจะมีผู้เสียชีวิตเพิ่มเป็น 8 ล้านคนต่อปี ในปี พ.ศ. 2573 ดังนั้นองค์การอนามัยโลกได้จัดให้ยาสูบเป็นปัญหาที่สำคัญอันดับต้นๆที่ทุกประเทศต้องร่วมมือกันแก้ไขอย่างเร่งด่วน สำหรับผลิตภัณฑ์ยาสูบกล่าวได้ว่าเป็นสินค้าที่มีการจัดเก็บภาษีในเกือบทุกประเทศโดยในอดีตการจัดเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์ยาสูบมีวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกับการจัดเก็บภาษีจากสินค้าประเภทอื่น กล่าวคือ มุ่งเน้นเพื่อหารายได้ให้แก่รัฐบาลเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันปรากฏหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ชี้ชัดว่า การบริโภคยาสูบเป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยของทั้งผู้บริโภคและบุคคลที่อยู่รอบข้าง เป็นผลให้รัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขในการรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยจากยาสูบเป็นจำนวนมาก จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวทำให้แนวคิดในการจัดเก็บภาษียาสูบในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตมาก วัตถุประสงค์ด้านสาธารณสุขถูกนำมาอ้างเพื่อเป็นเหตุผลในการจัดเก็บภาษียาสูบมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าวมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าวัตถุประสงค์ด้านรายได้

จากการศึกษาพบว่า การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากผลิตภัณฑ์ยาสูบตามพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 ประสบปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างอัตราภาษียาสูบ จากการศึกษพบว่า การกำหนดรูปแบบโครงสร้างฐานภาษีของไทยประสบปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ การใช้ฐานภาษี

ตามมูลค่าโดยถือเอาราคาเป็นฐานภาษีทำให้เกิดความไม่แน่นอนของฐานภาษี อีกทั้งในการกำหนดมูลค่าฐานภาษียังมีความยุ่งยากซับซ้อน ทำให้เกิดข้อโต้แย้งในการจัดเก็บภาษี

2. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ระบบใบอนุญาตในการบริหารจัดการเก็บภาษี การใช้ระบบใบอนุญาตในการบริหารจัดการเก็บภาษียาสูบโดยสภาพปัญหาเกิดจากกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการออกใบอนุญาตกรณีต่างๆ ไม่เข้มงวดและไม่ค่อยมีการควบคุมผู้ได้รับอนุญาตมากนัก เป็นผลมาจากนโยบายของรัฐในอดีตที่ต้องการสนับสนุนให้มีการประกอบอุตสาหกรรมยาสูบภายในประเทศเป็นจำนวนมากเพื่อวัตถุประสงค์ด้านรายได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับนโยบายการควบคุมการบริโภคยาสูบในปัจจุบัน

3. ปัญหาการลักลอบค้ายาสูบผิดกฎหมาย พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 มีบทบัญญัติหลายมาตราที่ยังไม่อาจทำให้การควบคุมการค้ายาสูบผิดกฎหมายมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้การจัดเก็บภาษีจากสินค้านำเข้าไม่มีประสิทธิภาพ และไม่สามารถป้องกันการลักลอบนำเข้ายาสูบผิดกฎหมายอย่างได้ผล

การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาให้เห็นถึงมาตรการทางกฎหมายในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างภาษีสรรพสามิต ฐานภาษี และอัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บ และมาตรการการลงโทษตามพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 ซึ่งในประเทศต่างๆหลายประเทศ เช่น ประเทศออสเตรเลีย และประเทศแคนาดาได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอย่างมากและมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อนำมาใช้ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบ ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางต่างๆ เพื่อที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยรัฐบาลไทยควรมีการปรับเปลี่ยนอัตราภาษียาสูบให้ชัดเจน ค่อยเป็นค่อยไป และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดแรงจูงใจในการค้ายาสูบที่ผิดกฎหมาย และลดการบริโภคยาสูบโดยรวม ควรมีการปรับปรุง พ.ร.บ. ประกาศกระทรวงฯ กฎ หรือระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาสูบ พัฒนาศักยภาพของพนักงานเจ้าหน้าที่งานควบคุมยาสูบ ซึ่งแจ้งมาตรการทางกฎหมายแก่ผู้มีส่วนได้เสียตามกฎหมายควบคุมยาสูบ และมีการรณรงค์ เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์กฎหมายควบคุมยาสูบ ควรมีการปรับปรุงกฎหมายในประเด็นเกี่ยวกับบทลงโทษกรณีปฏิบัติผิดเงื่อนไขในใบอนุญาต โดยควรใช้การกำหนดโทษทั้งทางอาญาและโทษทางปกครอง โดยกำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไขจะต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับ และต้องถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตด้วย เหมือนอย่างเช่นประเทศออสเตรเลียและประเทศแคนาดา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน